

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Георги Костадинов Бърдаров

Ръководител катедра „Социално-икономическа география“, при
Геолого-географски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ и
член на научно жури

относно дисертационния труд на Калоян Петров Цветков за присъждане на
образователната и научна степен „доктор“, по професионално направление
4.4. „Науки за земята“ и научна специалност „Икономическа и социална
география“ към катедра „Социално – икономическа география“, Геолого -
географски факултет, при Софийския университет „Св. Климент
Охридски“

на тема

**„Трансформация на градското пространство в
постсоциалистическите градове, на примера на София,
Букурещ и Братислава“**

I. Административни сведения относно процедурата по защита

Калоян Цветков е зачислен със заповед РД 20 – 268/29.01.2015 на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“, като редовен докторант към катедра „Социално-икономическа география“ по научно направление 4.4. „Науки за Земята“, и е отчислен с право на защита със заповед № РД 20.441/2019 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“. За научен ръководител на докторанта е определен доц. д-р Георги Бърдаров. Дисертационният труд е обсъден на разширено заседание на катедра „Социално-икономическа география“ при Геолого-географски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, проведено на 12.03.2019г., съгласно Заповед на Ректора №РД 38-109/19.02.2019 г. и е открита процедура за публична защита. Съгласно Заповед № РД 38167/21.03.2019 г. на Ректора на „Св. Кл. Охридски“ е определен състава на научното жури. Спазени са всички изисквания и документацията е изрядна.

II. Биографични справка за кандидата

Калоян Петров Цветков е роден на 07.03.1988 г. получава средното си образование в Националната природо-математическа гимназия „Акад. Л. Чакалов“ – 2006 г., бакалавърска степен по География в СУ „Св. Кл. Охридски“ – 2010 г. магистърска степен – Регионално развитие и управление в СУ „Св. Кл. Охридски“ – 2012 г. През 2017г. печели конкурс за асистент в Геолого-географски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“. Води семинарни занятия по Теоретична география, География на транспорта и икономическите връзки, Георубанистика, Регионално развитие и регионална политика, Териториална организация на икономиката, Етно-политически конфликти. Завършва квалификационни курсове по Социално предприемачество, писане на проекти по програмата „Еразъм“, разрешаване на конфликти, създаване на web- сайтове, Developing Digital Skills in your Classroom, участва като експерт по проекта „Scarred Youth – What Can The EU Do?“ Брюксел, Белгия, член на изследователски екип по проект на програма, ESPON „Growth Poles in South-East Europe“ и др.

III. Обща характеристика и структура на дисертационния труд

Представеният за рецензиране дисертационен труд е в обем от 228 стандартни страници. В структурно отношение дисертационният труд се състои от четири глави, полюс увод и заключение, като всяка една глава съдържа различен брой подзаглавия в зависимост и съдържанието и целта си. Дисертацията съдържа 36 таблици, 67 фигури, 25 приложения, резюме на научните приноси. Използвани са 180 научни източника, от които на кирилица 72, на латиница 77, нормативни, стратегически и документални източници 21 и интернет сайтове 10. В разработката се дава ясна представа за съдържанието на труда, поставената цел, основните задачи, използваните

методи (описателен, сравнителен, анализ и синтез, картографски, ГИС, дистанционен и анкетен) и получените резултати. Приложенията и графичните материали отлично допълват и илюстрират основните аспекти от анализа.

Анализ на дисертацията по глави

Дисертацията е посветена на актуална и много важна за България и югоизточна Европа проблематика, която засяга както регионалното развитие, така и урбанистичните промени и проблеми в страната. В предвид на непрекъснато повишаващия се в развитите държави процент на градското население въпроса за все по-оптималната жизнена среда и усвояване и развитие на градското пространство е с огромно значение за жителите им. Преходът от социализъм към новите пазарни отношения се отрази във всички сфери на икономическия и обществен живот, и много пряко рефлектира върху градското планиране и устройството на територията.

Дисертацията е структурирана в четири глави плюс въведение и заключение. Работата спазва класически географски и геоурбанистичен алгоритъм, от увод с формулирани обект, предмет, цел, задачи, зададена теза и т.н., през теоретико-методологични основи на изследването, анализ на архитектурните и градоустройствени промени в градовете обект на изследването (София, Букурещ, Братислава) в исторически план до края на социалистическия период, през съвременното им състояние, като акцентът пада върху пространствените и градоустройствени изменения след 1990г.

Уводът е в обем на 6 страници. Тук са представени актуалността на темата, която е безспорна, подходите и методите на изследването, източниците на информация и проблемите, пред които се е изправил автора при разработването на труда. Разбира се във въведението са изяснени обекта, предмета и целта на изследването, при това много точно и акуратно. Още в тази част от изследването е отчетено влиянието на множество

фактори върху градското развитие: технологични, демографски и климатични изменения, миграционни процеси, икономически трансформации, терористични заплахи и е дадена ясна заявка, че в дисертационния труд ще се анализират широк диапазон от проблеми и посоки на развитие, включващи демографските, социални, икономически, функционални, пространствени и структурни изменения в София, Букурещ и Братислава.

В първа глава, която е с обем от 26 страници са изяснени теоретико-методологичните основи на изследването, а също и на градското планиране и развитие. Тук авторът подробно е изяснил същността на основните категории понятия и определения, които използва в дисертационния труд, като основния акцент е върху дефиницията на географското пространство. Много съществена и важна част от главата заемат теориите, концепциите и моделите за градско развитие, част от които на по-късен етап са развити в съдържателната част на дисертацията.

Втора глава обхваща един голям исторически отрязък от време, в който са представени архитектурните и градоустройствени промени в София, Букурещ и Братислава от края на XIXв. до 1990г. Главата е с обем от 55 страници и е богато илюстрирана със снимков и графичен материал. Най-важното в тази част е да се очертаят приликите и разликите между трите града, тяхното културно-историческо и архитектурно наследство, средата и обществено –икономическите рамки, в които се развиват. От гледна точка на целта и задачите на изследването същественото в тази глава е представената аналитично картина за състоянието на трите града в навечерието на политическите и социално-икономически промени през 1990г., които от своя страна промениха изцяло посоката на развитие и градско планиране в Югоизточна Европа.

Трета глава се явява основна за дисертационния труд. Тя заема обем от 60 страници и представя трансформациите в градското пространство на София, Букурещ и Братислава в резултат от политико-икономическите промени в Европа след 1990г. Най-големия принос на докторанта е изследването основно на функционалните промени в трите града, факторите, които ги обуславят, следствията от тях и отражението им върху цялостния им облик. Разглежданият период се разделя условно на три подпериода: от 1989 до 1997 г. („безвремие и хаотичност” - тотална деградация на стопанските субекти и демографски спад), 1997-2007 г. („вътрешен растеж”), след 2007 г. („хибридна трансформация). Много правилно се извеждат протичащите процеси на раздържавяване, реституция и безпланираност, водещи до деструктивни промени в структурата на града и функционална разпокъсаност. Важен принос е и очертаването на съществените разлики в планирането и развитието на трите града през периода, което е резултат основно от решенията на политическата класа в трите държави, но и от нивото на социална отговорност и най-вече визия за развитие. Заложеното, като параметри и аналитични изводи в тази глава могат да послужат за бъдещи разработки в областта на градското планиране и развитие, особено на град София, което е много съществен принос на автора.

Четвърта глава, макар и със сравнително малък обем, от 20 страници, има изключително голяма стойност, тъй като е с най-ясно изразен приносен характер. В нея се определят и анализират пространствените изменения във функционалните урбанизирани ареали (Functional Urban Area/ФУА) на трите града след 2006 г. По отделно са определени всички класове земно покритие във ФУА и се отчитат различията между тях.

Самият анализ е подплатен с множество таблици и графични изображения. Отчетените изменения, процентните отношения и изводите са оригинални авторски и имат много голяма приносна стойност. Сравнителният анализ тук по един и същи алгоритъм позволява във финалната част на дисертацията да се открият ясно приликите и разликите между трите града.

Заключението е в обем от 6 страници. То е стегнато, ясно и откроява основните изводи, до които е достигнал докторанта при разработването на своята теза. Основен акцент тук пада върху изводите от трета и четвърта глава, което е правилно, тъй като те имат най-голяма практико-приложна и приносна стойност. Заключението е научно издържано, задълбочено и напълно отразява основните насоки и тези застъпени в дисертацията.

Като обобщение можем да отбележим, че структурата на дисертацията е ясна и следва възприетия географски и геоурбанистичен алгоритъм за такъв тип изследване. Постигнати са заложените в увода цел и задачи на изследователската хипотеза. Авторефератът, в обем от 55 страници текст, както и справка за научните приноси на дисертационния труд са коректни и точно отразяват свършената от докторанта работа. Приложените публикации от докторанта точно отговарят на темата на дисертационния труд и представляват самостоятелни задълбочени научни изследвания.

IV. Основни научни постижения и значимост на резултатите

Предложеният за разглеждане дисертационен труд се отличава с редица важни постижения и резултати. Направен е задълбочен пространствено-времеви анализ на развитието, функционалните промени, демографските процеси, териториалната експанзия и архитектурния облик в София, Букурещ и Братислава от края на XIX в. до началото на XXI в. като са отчетени всички политически, социално-икономически, географски и демографски фактори, които определят динамиката и резките промени на тяхното състояние.

Приложен е авторски интегриран подход за подробен анализ на трансформациите, настъпили в градското пространство на трите столици в постсоциалистическия период, който отчита много сложната и противоречива симбиоза от обективни и субективни фактори, политическата конюнктура, управленски решения и икономически влияния, които оформят съвременното им състояние.

Опредлени са площите на класовете земно покритие във функционално урбанизираните ареали (ФУА) на трите града за периода 2006 и 2012 г., и е установена тяхната динамика. Настъпилите изменения са коректно и точно картографирани, на базата на което са представени отделните класове земно покритие във ФУА за 2012 г. в трите града.

Създаден е и е използван алгоритъм за анализ на функционални урбанизирани ареали чрез приложението Modelbuilder в ГИС, който може да бъде използван в бъдещи разработки и за други градове и градски агломерации. Този алгоритъм може да послужи, като основа при разработването на интегрирани планове за градско възстановяване и развитие, а също така и на различни пространствени и градоустройствени модели.

V. Приноси на дисертационния труд

В предложената за рецензия дисертация са представени четири приноса. Ние вече отбелязахме в предходната част от становището най-съдържателните приносни елементи в дисертационния труд. Четирите приноса много точно отразяват огромната по обем работа свършена от докторанта, както в теоретичен, така и практико-приложен план. Първи и втори принос имат по скоро теоретично значение. За сметка на това трети и четвърти принос са с голяма практическа стойност, като изведените от автора площи на класовете земно покритие във ФУА на София, Букурещ и Братислава и реализирания алгоритъм за анализ на ФУА могат да бъдат

използвани в научни изследвания и управленски проекти на различни градски територии.

Препоръки и въпроси

Като цяло работата постига заложените в началото цели и задачи. Допуснати са някои технически пропуски, които са несъществени и не намаляват стойността на труда. Според нас би могло още малко да се прецизира теоретико-методологичната част, най-вече от гледна точка на някои излишни повторения и разпокъсаност на изложението..

Бихме искали да зададем на автора следния доуточняващ въпрос:

1. В какви посоки, пространствено и градоустройствено вижда автора развитието на град София до средата на ХХІв.?

Заклучение

Смятаме, че дисертационния труд притежава всички необходими научни качества и стойност, и отговаря на изискванията за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“. Авторът показва отлично познаване на материята. Езикът и стила са научни, а самата работа притежава значителна практико-приложна стойност.

Въз основа направеното становище и достойнства на дисертационния труд предлагаме на членовете на уважаемото жури да присъди на Калоян Петров Цветков образователната и научна степен „Доктор“.

27.05. 2019г.

Доц. д-р Георги Бърдаров